

Jak przygotować klasę - uczniów i ich rodziców oraz nauczycieli i samego ucznia ze spektrum autyzmu do wspólnej nauki w szkole.

JOANNA PŁUSKA
P S Y C H O L O G

Kraków 27.03.2019r

Wg klasyfikacji ICD 10 zespół Aspergera (F84.5) wchodzi w skład całościowych zaburzeń rozwoju, a część kryteriów diagnostycznych pokrywa się z autyzmem (jakościowe nieprawidłowości we wzajemnych interakcjach społecznych, a także ograniczony, stereotypowy, powtarzający się repertuar zachowań).

Co istotne, w przypadku zespołu Aspergera nie występuje opóźnienie i upośledzenie ogólnego rozwoju funkcji języka oraz funkcji poznawczych.

Oznacza to, że osoby z ZA, mimo normalnej (lub czasem ponadprzeciętnej) inteligencji **mają trudności m.in. z komunikacją, przyjmowaniem perspektywy innych osób, regulacją własnego zachowania w oparciu o reakcje otoczenia.**(K.Pomorska)

Jak przygotować...???

UCZEŃ

KLASA

NAUCZYCIEL

RODZIC

KAŻDEGO Z

OSOBNA

a następnie

WSZYSTKICH RAZEM

Wiedza i wstępne założenia

Uczeń, nauczyciel,
rodzic

Uczeń

„Jeśli ktoś zostałby poproszony o stworzenie środowiska działającego w taki sposób, aby maksymalnie zestresować osobę z zespołem Aspergera, pewnie zaproponowałby coś bardzo podobnego do szkoły.

Umieściłby tam:

- przytłaczającą liczbę rówieśników, okresy ustrukturyzowanych zajęć na zmianę z okresami bez żadnej struktury, regularny dopływ irytujących dźwięków: dzwonków, krzyków uczniów, alarmów,
- zatłoczone wielkie przestrzenie, niezliczone „rozpraszacze”, tuzin lub więcej zmian dziennie plus kilka wyjątkowych, zupełnie nieprzewidzianych niespodzianek.

A na koniec jako „wisienkę na torcie”: codzienny, zaplanowany udział w czymś, co można określić jako piekło społeczne (przerwa, obiad na stołówce, lekcje WF, dojazdy autobusem do i ze szkoły itp.). To zastanawiające, że tak dużo dzieci z ZA radzi sobie w szkole tak dobrze”¹ (M.Kłoda za:Bashe P.R., Kirby B.L., (2001))

Zespół Aspergera jest zaburzeniem neurorozwojowym, co oznacza, że w wybranych obszarach **układ nerwowy osoby z ZA (już od bardzo wczesnych etapów rozwoju) działa inaczej niż u większości osób**. W związku z tym dziecko może:

- inaczej odbierać otoczenie (u wielu osób z ZA występują: nadselektywność bodźców , hiperleksja , deficyty uwagi);
- inaczej przetwarzać informacje (np. mieć przekonanie, że wyłącznie ich punkt widzenia jest właściwy, przejawiać trudności z przyjmowaniem innej perspektywy, w tym z rozumieniem emocji innych osób, dosłownie odbierać: wypowiedzi, metafory, żarty
- reagować inaczej niż rówieśnicy (np. zasadniczo i sztywno trzymać się reguł, reagować dziwacznie, nieadekwatnie do sytuacji, działać impulsywnie, mieć trudności z regulacją własnych emocji). (K.Pomorska)

Komunikacja

Osoby z zespołem Aspergera posiadają czasami zaawansowane umiejętności językowe przy jednoczesnych trudnościach z komunikacją społeczną.

W związku z tym mogą niekiedy:

- **przerywać wypowiedzi** innych osób lub mówić mimo tego, że ktoś inny nie skończył swej wypowiedzi;
- **wtrącać komentarze** nie na temat (np. w trakcie lekcji WF dziecku przypomina się, że widziało w drodze do szkoły wóz strażacki i zaczyna o tym opowiadać, podczas gdy nauczyciel robi zbiórkę);
- mieć **trudność z rozpoczynaniem i kończeniem rozmowy** (np. dziecko odchodzi w trakcie wypowiedzi innej osoby, bo chce coś zobaczyć);
- **używać nienaturalnego lub dziwnego tonu**, akcentu i rytmu wypowiedzi (np. typowego dla robota lub postaci z bajki);

Komunikacja

- używać zbyt sformalizowanego słownictwa (dziecko w rozmowie z rówieśnikami wyraża się jak profesor na wykładzie, używa encyklopedycznych określeń);
- rozwijać temat do bardzo zaawansowanych wątków (zakładając, że „wszyscy to wiedzą”);
- poruszać tematy uważane za nieodpowiednie dla dzieci (np. uczeń klasy pierwszej opowiada o przebiegu porodów u zwierząt);
- stać zbyt blisko lub zbyt daleko drugiej osoby w trakcie rozmowy, wpatrywać się nadmiernie w rozmówcę bądź unikać kontaktu wzrokowego;
- **zwracać się zbyt bezpośrednio** do osób będących autorytetami, przejawiając brak poczucia hierarchii społecznej; przyjmować nienaturalną pozycję ciała i stosować nienaturalne gesty.

Umiejętności ruchowe

Wielu uczniów z ZA ma trudności motoryczne, zaburzenia w zakresie:

- koordynacji, równowagi;
- zręczności manualnej;
- zdolności wykonywania szybkich ruchów;
- zdolności naśladowania (choć trudność ta może wynikać również z niskiej motywacji do powtarzania czyichś ruchów lub czynności).

Powyższe trudności mogą wpływać na: niską sprawność grafomotoryczną i powodować niechęć do pisania, trudności w uprawianiu sportów oraz niską ogólną koordynację.

Reakcje na bodźce zmysłowe

Odmienne odbieranie bodźców (dźwięki, zapachy, dotyk) może powodować zachowania nakierowane na poszukiwanie lub unikanie określonych doznań.

Uczeń może:

- rozpraszać się, słysząc dźwięki, które dla większości osób są jedynie tłem (tykanie zegara, odgłosy z korytarza, przejeżdżający samochód);
- gwałtownie/nieprzewidywalnie reagować na niektóre specyficzne dźwięki (np. suszarki do rąk, grających zabawek);
- nie reagować na własne imię, jeśli jest czymś zajęty; nietypowo reagować na dźwięki potencjalnie ostrzegające o niebezpieczeństwie;
- słyszeć wypowiedzi, ale nie odróżniać w nich słów (można to porównać do słuchania komunikatów na dworcu gdzie wszystko „zlewa się” i jest niezrozumiałe).

Bodźce wzrokowe

Uczeń może:

- **unikać jasnego światła** (np. słonecznego, sztucznego lub ich połączenia) albo poszukiwać pewnych nietypowych doznań wizualnych (pewne kolory lub obiekty mogą nadmiernie przykuwać jego uwagę);
- mieć **trudności z wyodrębnieniem figury z tła** lub uporczywie analizować wzory (na ścianach, ubraniach, firankach itp.), poszukując symetrii i jej zaburzeń; mieć trudności ze zlokalizowaniem przedmiotów lub osób w tłumie;
- „skanować”/przeszukiwać otoczenie lub jego fragmenty, skupiając się na wybranych szczegółach: kolorach, kształtach itp

Bodźce dotykowe/smakowe oraz zapachowe

Uczeń może:

- nie lubić dotyku lub wręcz przeciwnie – nadmiernie poszukiwać kontaktu fizycznego z innymi osobami;
- poszukiwać pewnych specyficznych doznań dotykowych (np. dociskania – wciskając się na zajęciach WF między materace;
- odczuwać dyskomfort związany z ubraniem (metki, obciskające skarpetki itp.);
- mieć wysoki próg bólu (wiąże się to również z brakiem poczucia zagrożenia);
- jeść tylko wybrane produkty lub potrawy (wybiórczość pokarmowa); być bardzo wrażliwy na zapachy i odczuwać znaczny dyskomfort związany z zapachami: jedzenia (np. kanapek innych dzieci), niewietrzonych sal (zwłaszcza po lekcji WF), szatni i wielu innych.

Ruch

Uczeń może:

- mieć trudności z poruszaniem się po różnych powierzchniach (np. na trawie, po schodach);
- przyjmować dziwne postawy ciała;
- przejawiać **nadmierną potrzebę ruchu** (trudność z usiedzeniem w miejscu);
- prezentować specyficzne, powtarzalne ruchy, np. kołysać się, chodzić w kółko, machać rękami;
- szybko się męczyć; ruszać się powolnie i potrzebować więcej czasu, aby zareagować na polecenia związane z ruchem;
- mieć trudność z wykonaniem sekwencji ruchów;

Umiejętności szkolne

Mimo wysokich zdolności w zapamiętywaniu faktów przejawiają:

- **trudności z rozumieniem treści**, zwłaszcza abstrakcyjnych (np. nie potrafią napisać wypracowania o spotkaniu z bohaterem czytanej książki);
- **trudności w planowaniu** samodzielnej pracy;
- **trudności w łączeniu informacji w spójną całość**
- Konsekwencją powyżej wymienionych mogą być problemy w zakresie: rozumienia tekstów; rozwiązywania problemów; wnioskowania i oceny sytuacji; planowania czynności i ruchów.

Umiejętności szkolne

Obserwuje się także **sztywność myślenia**, co w połączeniu z utrudnieniami w przyjmowaniu perspektywy innych osób objawia się często:

- uporczywym forsowaniem i **narzucaniem swojego punktu widzenia** (zwykle wynikającym z przekonania: „Ja to wiem, więc wszyscy powinni to wiedzieć, to jest oczywiste”);
- komentowaniem rzeczywistości w sposób, który może się wydawać obraźliwy dla innych;
- **sztywnym przestrzeganiem reguł i rutyny** (nieadekwatna reakcja na zmiany)
- Charakterystyczne dla osób z ZA jest odmienne poczucie upływającego czasu. Mają one dużą trudność z organizacją zajęć, zwłaszcza w perspektywie dni, miesięcy.

Mocne strony uczniów

- mają **dobrą pamięć wzrokową**, a używanie pomocy wizualnych (np. zdjęć, modeli itp.) przykuwa ich uwagę i pozwala lepiej przyswoić materiał;
- świetnie **zapamiętują fakty i wydarzenia** (jeśli tylko temat zainteresuje ich w stopniu umożliwiającym koncentrację uwagi);
- posiadają umiejętności **analityczne**;
- mogą przejawiać uzdolnienia matematyczne (choć nie jest prawdą, że wszystkie osoby z ZA świetnie liczą);
- badania pokazują, że osoby z ZA mogą być bardzo twórcze, zwłaszcza w zakresie **oryginalności proponowanych rozwiązań** (nie myślą szablonoowo, co sprzyja tworzeniu nowatorskich rozwiązań).

NAUCZYCIEL

Zbuduj zespół

SZKOŁA

KLASA

PSYCHOLOG/PSYCHIATRA

NAUCZYCIEL

RODZIC

OSOBA ZE SPEKTRUM

UZUPEŁNIJ WIEDZĘ

- * Zmieniająca się klasyfikacja ICD - 10, DSM-IV, DSM V
- * Rosnąca ilość badań i doniesień naukowych
- * Ogromna ilość publikacji, których autorami są osoby ze spektrum autyzmu
- * Dostępność pomocy edukacyjnych, podręczników dla osób ze spektrum autyzmu a także poradników dla nauczycieli, którzy chcą pracować z tą grupa osób

Bądź przewodnikiem

- * Osobą, która poprzez modelowanie uczy prawidłowej formy komunikacji z ludźmi
- * Źródłem nieocenionej wiedzy na temat skomplikowanych, dla osób ze spektrum, relacji interpersonalnych w szkole
- * Osobą, która jest wyrozumiała i tolerancyjna: słucha i nie ocenia - UCZY jak postępować zamiast mówić czego nie wolno robić

Działaj we współpracy z nauczycielem wspomagającym

Który postępuje zgodnie z zaleceniami zawartymi w orzeczeniu. Na przykład:

- **Wskazuje** uczniowi z ZA właściwy fragment tekstu do przeczytania, kiedy grupa czyta cały tekst.
- **Zakreśla** (najlepiej na kolorowo) najważniejsze informacje, podczas gdy grupa ma je samodzielnie znaleźć.
- **Upewnia się** dodatkowo, indywidualnie, czy uczeń zrozumiał polecenie.
- **Monitoruje pracę** ucznia; sprawdza, czy uczeń podąża za tokiem lekcji. W miarę potrzeb zadaje pytania dodatkowe, które naprowadzają ucznia na właściwą odpowiedź, pozwalają znaleźć rozwiązanie.
- **Dostarcza wskazówek** pomocniczych („szkieletu”), które pomogą w wykonaniu złożonego zadania, np. opis bohatera lektury – musi zawierać prezentację postaci, opis wyglądu zewnętrznego, cech charakteru itd.

- Decyduje o zrobieniu przerwy śródlekcyjnej, np. dając uczniowi możliwość wyciszenia się. Może wydłużyć czas na wykonanie zadania.
- Może zdecydować, że dane zadanie będzie dokończone później lub następnego dnia. ustalić, że zaliczanie danego zakresu materiału (sprawdzian) będzie rozłożone na etapy (ustala to z nauczycielem wiodącym/przedmiotu).
- Może ustalić konkretne zadanie dla ucznia, gdy pracuje on w grupie z innymi dziećmi.
- Może dostarczyć dodatkowych pomocy dydaktycznych, np. modele przestrzenne brył itp.

Nauczyciel wspomagający/asystent **nie powinien wyręczać ucznia** w wykonaniu jego zadań zarówno szkolnych, jak i społecznych/towarzyskich. Może zachęcać ucznia z ZA, aby podszedł do kolegów na przerwie i zapytał „co słychać”, ale nie może tego robić za niego.

Nauczyciel wspomagający **nie powinien siedzieć obok** ucznia z ZA, jeśli nie wymaga tego specyfika zadania lub udzielanej pomocy. Niektórzy uczniowie z ZA denerwują się, że ktoś pomaga tylko im i protestują przeciwko takim rozwiązaniom.

Ważne jest, aby nauczyciel wspomagający/asystent podkreślał, że **pomaga wszystkim dzieciom** (i w miarę możliwości to robił), aby unikać stygmatyzacji ucznia z ZA.

Wspieraj komunikację 10 zasad (M.Kłoda)

1. Modeluj poprawne wypowiedzi – **mów do ucznia pełnymi, wyraźnymi zdaniami.**
2. **Moduluj głos**, podkreślaj kluczowe elementy komunikatu – monotonny, „płaski” ton sprawi, że dziecko szybciej straci koncentrację. Dbaj o odpowiednie tempo wypowiedzi – oddzielaj słowa, wyraźnie akcentuj koniec zdania.
3. Dbaj o to, by Twoje **komunikaty były proste, zwarte i jednoznaczne** (np.: „Usiądź na swoim krześle!” zamiast: „Tyle razy cię prosiłam i powtarzałam, że w czasie lekcji się nie chodzi po klasie, bo to przeszkadza.”).
4. Jeśli kierujesz komunikat bezpośrednio do dziecka, **stań w bliskiej odległości**, dbaj by Twoja twarz była na poziomie twarzy dziecka.
5. Używaj słownictwa dostosowanego do poziomu rozumienia dziecka: **wybieraj słowa znane, konkretne**, precyzyjne (np.: „Wyjmijcie pędzle i farby!” zamiast: „Przyszykujcie swoje przybory plastyczne!”).

6. **Dawaj dziecku czas** na przetworzenie komunikatu. Niektóre dzieci potrzebują kilku, inne kilkunastu sekund, aby zareagować na polecenie czy komentarz. Unikaj wielokrotnego, szybkiego powtarzania polecenia. Jeśli uczeń nie reaguje – zwróć na siebie jego uwagę (np. dotknij ramienia) i wtedy wolno, wyraźnie powtórz komunikat.

7. Upewnij się, **czy dziecko rozumie**, co zostało powiedziane – poproś, by określiło swoimi słowami, co ma teraz zrobić. Nie proś o powtórzenie komunikatu – uczeń może bardzo dobrze odtworzyć słowa, które usłyszał, ale nie jest to równoznaczne ze zrozumieniem ich.

8. Pamiętaj, że **ironia, sarkazm, metafory** mogą być dla twojego ucznia niezrozumiałe, **będą traktowane dosłownie** (Mówiąc do ucznia, który – zamiast wykonywać obliczenia – rysuje: „Ależ rysuj sobie, zadanie poczeka!”, ryzykujemy, że potraktuje to jako przyzwolenie i... będzie rysował dalej). !

9. Wyjaśnij uczniowi dokładnie, co oznacza „słuchać kogoś” – rozbij umiejętność na mniejsze elementy. **Uważne słuchanie** to np.: bycie cicho, kiedy ktoś mówi, zwrócenie twarzy i ciała w stronę osoby, która mówi, trzymanie rąk i nóg przy sobie w czasie rozmowy.

10. Pamiętaj, że dla dziecka z ZA bardzo istotnym kanałem komunikacji jest wzrok. Staraj się **wspomagać swoje wypowiedzi wizualnie** – przyciągnie to uwagę dziecka i pozwoli mu dłużej zachować koncentrację. W tym celu możesz wykorzystać: wyrazistą ekspresję (żywa mimika, wyrazisty ton głosu, odpowiednia postawa ciała); gesty naturalne (inscenizacja); przedmioty/rekwizyty związane z danym tematem, aktywnością; fotografie, symbole, rysunki; filmy, prezentacje multimedialne.

Ucz i trenuj umiejętności społeczne wszystkich uczniów

10 zasad (M.Kłoda)

1. Pamiętaj, że szkoła dostosowuje się do potrzeb ucznia, ale uczeń również dostosowuje się do realiów życia w placówce – nie zwalniaj dziecka z ćwiczenia umiejętności społecznych tylko dlatego, że ma zespół Aspergera! Nie tłumacz go przed innymi uczniami: „On tego nie rozumie”, „Ona tak ma i dajcie jej spokój” – to budzi w rówieśnikach poczucie niesprawiedliwości, a z dziecka z ZA zdejmuje odpowiedzialność za własne zachowania.
2. Pracuj nad umiejętnościami społecznymi z całą klasą – buduj atmosferę akceptacji, zrozumienia i wzajemnego wsparcia. Pokazuj uczniom, że każdy z nich ma zarówno mocne strony, jak i słabsze, nad którymi może pracować. **Nie ośmieszaj i nie poniżaj dziecka z ZA !** publicznymi uwagami na temat jego społecznych deficytów („Tylko Ty potrafisz zadawać takie dziwne pytania...”, „U Ciebie w domu też tak sobie krzyczycie do ucha?”).
3. Analizuj umiejętności społeczne, rozbijaj je na kroki/etapy: co to znaczy: „być grzecznym”, „słuchać uważnie”, „zachowywać się kulturalnie”? Co masz na myśli, mówiąc: „poproś ładnie”, „poczekaj spokojnie”, „idź normalnie” – co dziecko dokładnie powinno zrobić? Wydając polecenie, ustalając nową zasadę, upewnij się, że precyzyjnie określiłeś, jakie konkretnie zachowanie jest pożądane.

4. Każda osoba z otoczenia (dorosły i rówieśnik) może stanowić dla ucznia z ZA model właściwego zachowania – **dbaj o to, by dzieci w klasie przestrzegały ustalonych zasad i sam się do nich stosuj** (więcej o tworzeniu i egzekwowaniu zasad: w rozdziale „A co z rówieśnikami?”).

5. Traktuj ucznia jako pełnoprawnego członka społeczności szkolnej – **umożliwiaj mu udział we wszystkich ważnych wydarzeniach** (wycieczki, konkursy, festyny itd.). Umożliwiaj – nie wymagaj. Staraj się udzielić minimalnego koniecznego wsparcia, by dziecko było w stanie uczestniczyć w pozalekcyjnym życiu szkoły. Nie uzależniaj udziału ucznia w wycieczkach, imprezach od stałej obecności jego rodzica/opiekuna – to niesprawiedliwe i stygmatyzujące.

6. Pamiętaj, że dziecko z ZA wobec konieczności podjęcia kontaktów społecznych może przeżywać silny stres – dostosowuj wymagania do umiejętności, **pomagaj dziecku obniżyć napięcie**. Nie zniechęcaj się porażkami – im więcej razy spróbujecie z dzieckiem stawić czoła danej sytuacji społecznej, tym większa będzie szansa na sukces!

7. **Nie nalegaj na kontakt wzrokowy!** Dla dzieci z ZA patrzenie w oczy bywa męczące, czasem wręcz nieprzyjemne – wystarczy, że uczeń jest skierowany twarzą i ciałem w stronę osoby, z którą rozmawia. Chodzi o to, aby uczeń umiał wykorzystać informacje przekazywane za pomocą mimiki, a nie tylko „patrzył w oczy”.

8. Ważnym zasobem w pracy nad umiejętnościami społecznymi są zainteresowania, talenty, mocne strony dziecka. **Szukaj ich i twórz okazje do ich rozwijania i prezentowania na forum klasy/szkoły.** Twój uczeń z ZA interesuje się astronomią? Niech pomoże zorganizować wycieczkę do planetarium.

9. Pamiętaj, że umiejętności zdobyte na zajęciach indywidualnych trzeba w zaplanowany i systematyczny sposób **przenosić na warunki grupowe.** Warto uzgodnić ze specjalistami (psychologiem, pedagogiem) strategię rozwijania danej umiejętności w codziennych kontaktach z rówieśnikami i tworzyć ku temu różnorodne okazje (np. zajęcia ze specjalistą w parach, praca grupowa na lekcji w trójkach, gry na lekcjach WF w 5-osobowych zespołach itp.). Ostatecznym celem treningu społecznego jest niezależne, elastyczne radzenie sobie w dynamicznych interakcjach – nie da się tego nauczyć w gabinecie psychologa nad kartą pracy.

10. Bądź świadomy, że czas niezorganizowany (przerwa, swobodna zabawa, pobyt na świetlicy) – to dla dziecka z ZA bardzo trudny moment. Wykorzystaj techniki ogólnodostępnej strukturyzacji, by ułatwić dziecku **samodzielne organizowanie sobie czasu wolnego.**

RÓWIEŚNICY

Integracja

- * Zaangażowanie uczniów we wspólną aktywność na rzecz np. poszkodowanych osób, potrzebujących pomocy zwierząt itp.
- * Zajęcia i zabawy integracyjne pozwalające uczniom na zapoznanie się ze sobą
- * Zapobieganie stygmatyzacji - diagnoza ucznia - dana wrażliwa

Nauka tolerancji

- * Zorganizowanie zajęć dotyczących rodzaju różnic między ludźmi: kolor skóry, religia, zdolności - talenty, pochodzenie itp.
- * Pokazanie cech które mogą łączyć: wzrost, kolor oczu, miejsce urodzenia, mieszkania, hobby, posiadanie rodzeństwa, ulubione zwierzę, potrawa itd.
- * Nauka „empatii”

Kontrakt - jako podwaliny wspólnych interakcji

- * Zbiór jasnych zasad obowiązujący **wszystkich uczniów** w klasie, stworzony i zaakceptowany przez jej wszystkich członków
- * Zasady muszą być **sformułowane pozytywnie**, zawierać konkretne, zwięzłe informacje (mogą być wzbogacone o instrukcje obrazkowe)
- * Mają być instrukcją **pożądanych** (oczekiwanych) zachowań
- * Należy się upewnić czy osoba ze spektrum autyzmu rozumie sens zarówno zdania jak i poszczególnych wyrazów
- * Umowa powinna zawierać dokładne **informacje o konsekwencjach** jej łamania, które będą rzetelnie przestrzegane przez nauczycieli (nie mogą być zmieniane w trakcie i dowolnie przez dorosłych, powinny wystąpić zaraz po zachowaniu i być proporcjonalne do przewinienia)
- * Należy pamiętać o wzmacnianiu pożądanych zachowań!!!

Rodzice

- * Pomoc w sprawach formalnych związanych z dokumentacją
- * Stworzenie relacji opartej na partnerstwie i wzajemnym zrozumieniu
- * Wypracowanie modelu komunikacji z rodzicem (telefon, zeszyt, spotkania)
- * Poznanie środowiska rodzinnego ucznia i codzienności rodzica

Plan działania

Najważniejsze punkty

1. Powołanie zespołu (nauczyciel, pedagog, psycholog?)
2. Stworzenie planu pracy
3. Rozdzielenie zadań w określonych z góry terminach
4. Ustalenie sposobu komunikacji członków zespołu

Wywiad z rodzicami

- * Na temat:
- * **Mocnych** i słabych stron ucznia
- * Sposobu jego **komunikowania się**
- * **Wzmocnień**: jakiego rodzaju rzeczy, aktywności stanowią dla dziecka nagrodę
- * Czego najbardziej **nie lubi**, co wprawia go w zakłopotanie, powoduje przeżywanie lęku lub frustracji
- * Czy uczeń prezentuje jakieś **zachowania trudne** a jeżeli tak to jakie strategie stosuje rodzic w momencie ich pojawiania się
- * Dotychczasowych oddziaływań terapeutycznych względem dziecka (kontakt do specjalistów, opinie)

Budowanie relacji z rodzicem

- ❖ „Punkt widzenia zależy od punktu siedzenia”
- ❖ **Postawa, przekonania i emocje** nauczyciela
- ❖ Przekaz werbalny & **przekaz niewerbalny**
- ❖ Umiejętności komunikacyjne nauczyciela OTWARTOŚĆ, TOLERANCJA, ASERTYWNOŚĆ
- ❖ Empatia - umiejętność wyobrażenia sobie codzienności rodzica osoby z NI oraz możliwych do wystąpienia w tej sytuacji uczuć.
- ❖ Umiejętność aktywnego SŁUCHANIA (pozbawionego moralizowania i oceny)
- ❖ Umiejętność dostrzegania mocnych i słabych stron podopiecznego i jego rodzica (praca na zasobach)

Nawiązanie relacji z uczniem

- * Rozpatrzenie możliwości **poznania ucznia** w jego miejscu zamieszkania
- * **Zapoznanie** ucznia **z budynkiem szkoły** i wyglądem klasy (dzwonek na przerwę) w czasie gdy nie ma tam innych ludzi a następnie gdy szkoła normalnie funkcjonuje
- * Wprowadzenie pomocy umożliwiających uczniowi **strukturalizację funkcji** nowo poznanego miejsca: plan dnia i tygodnia, oznaczenia ważnych miejsc w szkole (toaleta, stołówka, sala gimnastyczna, basen, pokój nauczycielski, pokój wyciszeń, pielęgniarka itp.), miejsc w klasie (do siedzenia, do nauki, do zabawy, biegania)
- * **Zapoznanie** ucznia **z fotografiami** kolegów z klasy oraz innymi nauczycielami
- * Zaaranżowanie sytuacji, w której uczeń może **poznać swoich kolegów**
- * Umożliwienie uczniowi warunków do radzenia sobie z trudnymi emocjami (**opracowanie wspólnej strategii**)

Zapoznanie ucznia ze spektrum z jego rówieśnikami

- * Zorganizowanie sytuacji gdzie uczeń ze spektrum autyzmu nie będzie wyróżniał się spośród grupy rówieśników a **będzie w sytuacji komfortu psychicznego** (stres może uruchomić repertuar zachowań adaptacyjnych, których koledzy mogą nie zrozumieć)
- * Nauka połączona z treningiem **umiejętności nawiązywania i podtrzymywania rozmowy** (odgrywanie scenek planowanych sytuacji kontaktowania dziecka ze spektrum z rówieśnikami)
- * „konkurs talentów” - umożliwienie uczniom zaprezentowanie się od strony swoich zainteresowań

- * **BUDOWANIE TOŻSAMOŚCI „KLASY”**
jako zbioru osób o różnorodnym sposobie
prezentowania swojej osobowości
- * Przeciwdziałanie wykluczeniu któregokolwiek z
uczniów
- * Wspomaganie dzieci w podkreślaniu swoich różnic
indywidualnych w celu ukazania bogactwa wartości
otaczającego nas świata

Wyposażenie uczniów w umiejętności i kompetencje społeczne

- * Nauka rozróżniania i nazywania własnych **emocji**
- * Nauka sposobów **radzenia sobie** z emocjami, które narastają w środowisku szkolnym w kontakcie z rówieśnikami i nauczycielami
- * Trenowanie **asertywności** w kontaktach z ludźmi
- * Nauka budowania i przestrzegania **granic** interpersonalnych
- * Nauka proszenia **o pomoc**
- * Wypracowanie wspólnego sposobu komunikowania się: wyrażania swoich potrzeb, emocji, opinii i dyskomfortu
- * Rozwijanie umiejętności empatii - **współodczuwania**

Przygotowanie pomieszczenia do nauki

- * Dostosowanie **kolorystyki ścian**
- * Kontrola rodzajów i ilości **dźwięków** w pomieszczeniu
- * Zwrócenie uwagi na rodzaj i intensywność **oświetlenia**
- * **Kontrola bodźców zakłócających**, rozpraszających (umeblowanie zakrywające zawartość, minimalizacja w zakresie ozdabiania i dekoracji ścian i mebli)
- * **Strukturalizacja pomieszczenia**: miejsce do nauki, pracy indywidualnej, grupowej, zabawy, miejsce przechowywania pomocy dydaktycznych, książek, przyborów itp.
- * Widoczny dla wszystkich **plan zajęć** oraz kontrakt grupowy
- * Oznaczenie miejsca i drogi do „**pokoju wyciszeń**”
- * **Ustalenie komunikatu** do uzyskania dostępu do miejsca „wyciszeń”, przerwy
- * Możliwość wybrania symbolu oznaczającego **niezaplanowaną zmianę** w harmonogramie dnia lub tygodnia

Chcieć to znaczy móc....

Literatura:

"Uczeń z Zespołem Aspergera w szkole ogólnodostępnej"
R.Cybulska, J. Dryjańska, K.Gotlin, M.Kłoda, K.Pomorska,
A.Pyzikiewicz, ORE, Warszawa 2016r

"Włączenie uczniów z autyzmem w środowisko
szkolne.Poradnik." M.Bowen,L.Plimley, Synapsis,
Warszawa 2012r

"Pewny Start. Poznać i zrozumieć uczucia. Tablice do
komunikacji. Poradnik metodyczny." I.Fornalik,
K.Pachniewska, J.Płuska, PWN, 2018r

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

- * ZAPRASZAM do kontaktu
- * **JOANNA PŁUSKA**
- * **883 964 804**
- * joannapluska@gmail.com

Uczeń z zespołem aspergera w szkole ogólnodostępnej